

РЪКОВОДСТВО ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИНТЕРПРЕТАТИВНАТА ПРОГРАМА /Базова информация, описание на дейностите, помощни материали/

**Интерпретативна програма „СИНЕРГИЯ“
предназначена за възрастни**

Базова информация за община Любимец, Ивайловград и Орестиада-биологично биоразнообразие и културно-историческо наследство

ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ОБЩИНА ЛЮБИМЕЦ

Община Любимец се намира в източната част на Хасковска област. Заема територия от 335 кв.км и се нарежда на шесто място в областта по този показател. На изток граничи с община Свиленград и Република Гърция, на юг - с община Ивайловград и на запад - с общините Маджарово и Харманли.

Жителите на общината наброяват 10 074 души. Средната гъстота на населението е 30 д/кв. км.

Община Любимец има изключително добро транспортно-географско положение. През землището на общината и през самия град Любимец преминават международния път Е-80, който свързва Западна и Централна Европа през София, Пловдив, Хасково, Любимец и Свиленград с Истанбул, Близкия изток, Азия и Северна Африка. Край Любимец примава и автомагистрала "Марица", която има същото направление както Е-80. Освен шосейният коридор от тук преминава и ж.п. линията от Западна и Централна Европа през София-Пловдив-Димитровград-Любимец за Свиленград, Истанбул и Близкия Изток. През града и общината преминава пътят, който свързва сакарския край с Ивайловград.

Земята на Любимец има дълъг исторически живот ,който се мери с хилядолетия. Първите селища в тази област датират от 6 000 година преди новата ера.През тракийското време-третото,второто и първото хилядолетие преди новата ера този край притежава материален и културен възход,който го поставя на едно ниво със забелижителната Средиземноморска култура.По това време то е

обитавано от тракийското племе Одриси, запазило най-дълго етнически облик, създадо държавна организация и висока материална и духовна култура.

В Средновековието този край също живее интензивен и културен живот, следите от който намираме край някои от селищата. През този период християнството - движещо културния и духовен живот през Средновековието е било въведено в този край по-рано от колкото в другите предели на България.

Петстотин години на Османско владичество са период на пълен застой. Селищата западат културния живот секва. Някъде в началото на тези столетия е основано и селището, което днес е град Любимец.

Този край заживява с нови темпове след Освобождението. Той е включен в пределите на България след Съединението на България

В сравнение със съседните територии, тук по-силно се проявява средиземноморското климатично влияние. Водните ресурси на общината се формират главно за сметка на оттока на р. Марица и нейните притоци. От полезните изкопаеми най-често срещани са нерудните изкопаеми. По поречието на р. Марица има разкрити находища от глина.

ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ОБЩИНА ИВАЙЛОВГРАД

Ивайловград е град в Югоизточна България. Намира се в Област Хасково и е административен център на община Ивайловград. Отстои на 335 км югоизточно от столицата София и на 117 км в същата посока от гр. Хасково. В близост до него се намират градовете: Крумовград (на 56 км западно), Маджарово (на 57 км северозападно) и Любимец и Свиленград (съответно на 61 и 69 км северно). Ивайловград е разположен в непосредствена близост до границата с Република Гърция - ГКПП Славеево-Кипринос е отдалечен само на 5 км в източна посока.

Ивайловград е разположен сред крайните източни възвишения на Източните Родопи, в средното течение на р. Арда (реката тече на около 2 км северно от града) и покрай нейните притоци Бяла и Луда река. От север, запад и юг е обиколен от плоския източнородопския рид Сърта, а на изток се открива низината на река Марица. Средната надморска височина на града е 104 м. Недалеч в североизточна посока, в продължение на 36 км, водите на р. Арда пълнят най-дългия язовир в България - „Ивайловград“. Релефът на региона има добре изразен нискоридов и долинен характер. Хълмовете са изградени от гнайси, амфиболити, шисти,

	<p>мрамори, гранити, андезити, пясъчници и варовици. Тази даденост е причина за производство на скално-облицовъчни и инертни материали – гнайс, мрамор, туфи, варовик. В района растат обширни дъбови гори, които са предпоставка за развитие на горско стопанство. В община Ивайловград се намира най-голямото по територия Държавно горско стопанство с площ от 50 170 хектара. Като част от Източните Родопи, община Ивайловград се отличава с богато биологично разнообразие. Местната флора и фауна е представена от над 1335 вида растения, 350 вида пеперуди, 21 вида риби, 10 вида земноводни, 26 вида влечуги, 273 вида птици и 59 вида бозайници. Първичен представител на флората е горската растителност. Най-големи площи са заети от дъбовите гори. Срещат се 7 вида дъб, които изграждат чисти и смесени гори. Тук се срещат и средиземноморски съобщества, доминирани от вечнозелената грипа, зеленика. На територията на община Ивайловград се намират защитените местности: "Меандрите на река Бяла", „Хамбар дере“, „Ликана“ и пещерата „Дупката“. Местността "Меандрите на река Бяла" е обявена с цел опазване на уникален за България ландшафт с изключително разнообразие на редки и застрашени видове растения и животни. Обхваща най-атрактивната част от средното течение на Бяла река с красив комплекс от меандри (землищата на селата Железари и Меден бук), където са запазени едни от малкото у нас естествени гори от включения в националната Червена книга източен чинар и лиани. Защитената местност е част от Орнитологично важно място "Бяла река" със световно природозащитно значение. От установените 94 вида птици, 56 имат европейско значение, като тук се срещат 6 от 9-те биомно ограничени вида за България, характерни за средиземноморската зона – испанско каменарче, голям маслинов присмехулник, червеногушо коприварче, малко черноглаво коприварче, белочела сврачка и черноглава овесарка. Районът е постоянно място за хранене и почивка на световнозастрашения черен лешояд и едно от най-важните места в страната за гнездене на орела-змияр, късопръстия ястреб, малкия орел, чухала, горската чучулига, големия маслинов присмехулник и белочелата сврачка.</p> <p>Климатът в Ивайловградско е преходно-средиземноморски и се характеризира с горещо лято и мека зима. Валежите са малко и то предимно през зимата. Почвите са предимно излужени канелени горски.</p> <p>Ивайловград възниква в края на XVI в. в близост до разрушения средновековен български град и митрополички център Лютица</p>
--	--

/днес кв.Лъджа/ под името Ортакьой, означаващо Средно село, наречен така вероятно поради средищното му местоположение на пътищата от Любимец през Димотика и Софлу за Александрополис /Дедеагач/ и от Смолян и Кърджали за Одрин. През XIXв. до 1912г. градът е изявен духовен, културен и търговски център с около 2000 жители, чийто основен поминък е търговия, бакърджийство, калайджийство, бубарство, терзийство, яхнаджийство. След като получава независимостта си до 1923г. Ортакьой приема много бежанци от Мала Азия и Източна Тракия.

По време на османското присъствие и през епохата на българското Възраждане сведенията за района са оскъдни. В по-голямата си част те се отнасят за времето след Освобождението и изясняват икономическото, стопанското и политическото състояние на Одринския вилает и най-вече неговите важни средища Одрин, Димотика и Софлу. В тях се споменава и за Ортакьойската каза като малка и незначителна област в обширния вилает. Поради междуособиците в Османската империя, кърджалийските набези и в търсене на по-добър поминък в края на XVIIIв. и през XIXв. започва масово изселване на българското население към Мала Азия.

В най-ново време в Ивайловградския край постепенно започва да се изгражда местна икономика и да се развива селското стопанство и животновъдството. Градят се училища и читалищни сгради, които заемат своето място в духовния живот на региона. Изграждат се междуселищни пътища – необходимо условие за комуникативност, израстват промишлени предприятия. Настъпват дълбоки промени в селото, открит е и последният хидровъзел на каскада Арда – хидровъзел “Ивайловград”.

ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ОБЩИНА ОРЕСТИАДА

Орестиада (Ορεστιάδα, Orestiada) е най – северния град в Гърция и е втория по големина град в префектурата Еврос. Орестиада е най-новият и най-северен град в Гърция, намиращ се почти в края на област Еврос, близо до границата с Турция. Намира се само на 2 км по права линия от река Еврос (Марица), която е естествената граница между Гърция и Турция, и на 64 км от Триетнес (точката, където се пресича границата между Гърция, Турция и България). Населението му е около 22 000 жители (по данни от 2001г.). Орестиада се намира на 2 км западно от бреговете на река Марица, която се явява природна граница между Гърция и Турция. Съвременният град Орестиада е на около 80 години. През древността там е имало малко селце, което според легендите е основано от Орестес – син на Агамемнон и Клитемнестра.

Древната Орестиада се е намирала в сегашна Турция. Неа Орестиада е един съвременен град, който постоянно се развива и разбира се е най-младият град в Гърция, тъй като е основан в началото на първото десетилетие на 1920 година от емигрантите на стария град, който се намира в района на Одрин. Около площада на Орестиада бие денонощно сърцето на града. Голям брой кафенета и таверни са на разположение, давайки възможност на посетителя да опита вкусни традиционни ястия и с изключително качество вина и ракии, всички от местни производители.

Градът Орестиада е създаден от гръцки бежанци, които са родени в района на Одрин и главно предградието Карагац. По тази причина в началото е наречен Неа Карагац или Орестиада сега е един модерен гръцки град, който е характерна извадка за селище с прост градоустройствен план, големи успоредни улици и широки площи, който носи традициите архитектурните планове на Одрин.

Орестиада се стреми да играе важна търговска и социална роля в района. Градът разполага с железопътна гара, медицински център, филхармоничен оркестър и хор, а извън селището е разположена захарна фабрика, която обработва отглежданото в региона захарно цвекло. В региона има големи посеви с аспержи, картофи, тютюн, дини и житни култури, в животновъдството основно място заема говедовъдството.

През 1999 г. Орестиада става четвъртият град, в който има катедри на Тракийския университет „Демокрит“. Катедрите в Орестиада са по селско и горско стопанство, управление на околната среда и природните ресурси. И двете катедри имат петгодишни курсове на обучение и около 800 учащи. Характерно място, знак за историята на Нова Орестиада, е паметникът, издигнат от фотографа Василис Кириакидис на мястото на първия кладенец и първите къщички в града, заобиколен от пет тополи, които символизират десетилетията на града. Орестиада днес е един съвременен гръцки град, значим земеделски и търговски център в североизточна Гърция, с добра железопътна и шосейна инфраструктура. Градът е характерен пример за бежанско селище с прост градоустройствен план и широки прави улици и площи, който носи традицията и архитектурното наследство на Адриануполи. За съжаление обаче, много малко от старите къщи са останали с някогашния особен начин на строеж, и не е останало почти нищо, което да напомня бежанското градче. Животът в Орестиада е съсредоточен и на двете централни улици („Василеос Константину “ и „Константинуполеос“), които се пресичат на

	<p>площада, а около тях ще откриете множество пешеходни зони, които улесняват търговската дейност. Освен всичко друго, градът е прочут с бурния си нощен живот, който представлява притегателен център за жителите на северната част от областта. В областта на културата Орестиада има какво да покаже чрез годишните си прояви, превърнали се в традиция, както и с множеството дейности на различните културни институции в региона. В Общинския център за културно развитие на Орестиада функционират освен Библиотека и следните отдели: Консерватория, Театрална трупа, Школа по танци, Живопис, Отдел по изобразително изкуство и Общинска филхармония.</p>
<p>Базова информация за обектите и точките от маршрута</p>	<p>ДЕН 1 СЕЛО ЛОЗЕН, ОБЩИНА ЛЮБИМЕЦ</p> <p>В югоизточния край на България, близо да мястото, където се срещат границите на България, Гърция и Турция, разположено в плодородната Тракийска низина, се намира китното селце Лозен. Старото име на селото е Диниклия или Дийникли.</p> <p>Селото води началото си от преди около 260 години (1730 – 1750 г.). При възникването си, селището се е намирало югозападно от днешното Лозен. Било е населено с турци. Те са започнали заселването му по време на турските набези през XIV в. Селището е достигнало 900 къщи (по сведение на Христо Станков). Към края на XVII – началото на XVIII в. в селото върлува чума и много от жителите му са били покосени, а оцелелите са се изселили и селото е обезлюдяло. От това селище са намерени следи на турските гробища в местността „Тузла“, които са се разпростирали на площ от 20 дка. През 1895 – 1900 г. старото турско гробище е било изчистено от надгробните плочи и е превърнато в обработваема земя, собственост на църквата „Свети Димитър“ в селото. В местността Иринка са намерени остатъци от лозови насаждения.</p> <p>Културни и природни забележителности в с. Лозен</p> <p>-В близост до селото се намира рида „Градището“, състои се от три хълма: „Пресвета“, „Калето“ и „Коледата“. На връх Калето има крепост, която е построена през 1 х. пр.н.е. от траките. По времето на славяните „Градището“ е било превърнато в манастирски комплекс, като на всеки един от трите хълма е имало църкви.</p> <p>-Народно читалище „Просвета“ е основано през 1925 година. През всичките тези години на съществуване, читалището играе важна роля в обществения живот на с. Лозен, като устойчива културна институция със специфична мисия за съхранение и развитие на традиционните ценности на нацията ни. Дълбоката взаимовръзка</p>

с миналото, с традициите, с образователния процес, културата и благотворителността е в основата на авторитета на читалището. В село Лозен са запазени и до днес се изпълняват песните и хората на местното население. Читалището поддържа и дава място за изява на любителите самодейци. Тук са сформирани групи за автентичен и обработен фолклор, които с участието си на фестивалите в страната популяризират песните и обичаите на Лозен.

Близо до селото се намират пещерата „Средковата дупка“ и местността „Хаджа бунар“. В кладенеца някога хората са пускали пари за здраве.

Редовни събития

Събор на селото се организира всяка година около Димитровден – първата събота и неделя след датата на празника (26 октомври).

Ежегодно, през месец май или юни се провежда Национален фестивал за автентичен фолклор „Кехлибарен грозд“. Организатор на фестивала е Народно читалище „Просвета-1925“, съвместно с Министерство на културата и Национално движение „Достойни за България“. Фестивала е част от Националния културен календар на Р. България и е едно от най-значимите културни събития в региона.

Църквата „Св. Великомъченик Димитър“ в село Лозен

Църквата „Св. Великомъченик Димитър“ в село Лозен е била построена през от 1894. Построената за 2 години местна църква с дарения, е дело на дебърски майстори и носи името на Великомъченик Димитър. Открита през 1894 г., тя е била изгорена по време на Междусъюзническата война през 1913 г. ,когато турската армия прогонила българското население от Беломорието и Одринска Тракия и достига навътре в българска територия. След това храмът е възстановен. Той е уникален с това, че на купола е изографисан Бог Саваот вместо ореола – Светата Троица.

ТРАДИЦИОНЕН РИТУАЛ, ОБИЧАЙ-СЕДЯНКА

Седянката е традиционен ритуал, който обединява цели махали и села. Младите хора се събират около седенкарския огън, където се редуват песен, танц, музика, обред, приказки, предания, легенди, гатанки, закачки, задявания, суеверия. Въпреки, че се възприема като празник, в основата на седянката е трудът. Момците се грижат за забавата, а момите се надпреварват да покажат уменията си в преденето, шиенето и другите “ръкоделни” женски работи. Трудолюбието е много ценно качество, затова тук присъстват и възрастни жени, които искат да подберат снахи за

	<p>синовете си.</p> <p>Домакинството се поема винаги от момите, те определят кога и къде да се съберат - момата наклажда седянката. Седенкарският период е през неактивното трудово време, а конкретното начало е зависимо от деня на Света Богородица – покровителка на семейството и дома.</p> <p>Според патриархалните норми момата няма официално право да обяви своя любим. Събирането на първата седянка за годината има обреден характер. На нея присъстват само моми, които правят магически наричания за любов и символични движения около огъня, използвайки донесени предмети от дома на любимия, растения и определени битови предмети. В края на обряда се приготвя дар за избраница и момите запяват, за да привлекат ергените.</p> <p>На прага на къщата, къде се провежда седянката, ергените гърмят, свирят и се провикват, а стопанката веднага отваря портите. В по-ранно време младите са разделени на мъжка и женска половина, а впоследствие се размесват и сядат “либе до либе”. Щом момъка седне до любимата демонстрира пред всички отношението си към нея и чувствата си. “Вземането на китка” е най-срещаният любовен знак, тя също носи магическа сила. Момъкът краде китката, а момата може да му я даде сама след хорото само, ако са си открили предварително чувствата, тогава се припява за мома и ерген и им се честити. Мома, която се завърне вкъщи без китка е “белязана” и всеки знае, че си има любим. Когато момъкът се сдобие с китката на любимата, я носи на видно място. Ергенът дава ябълка при дълбоки любовни взаимоотношения и тя е най-желаният знак от момата. Любовният знак е подаван от момците и приеман от момите. Ако мома не приеме знак, се смята за обида и той си отмъщава.</p> <p>Когато родителите не позволяват на двама млади да се вземат, момъкът краде любимата си или тя му пристава, което почти винаги се случва на седянката. Седенкарската веселба продължава до ранни зори, и след като пропеят петлите се разтурва. Първи си отиват ергените, а след тях момите като мома и ерген вървят заедно само, ако са роднини. Последното седенкарско събиране се нарича “закукване на седянката” и има обреден характер.</p> <p>ЕКОПЪТЕКА ТАЙНИТЕ ВОДОПАДИ ИЛИ ТРИТЕ ВОДОПАДА В СЕЛО МАЛКО ГРАДИЩЕ, ОБЩИНА ЛЮБИМЕЦ</p> <p>Началото на екопътеката започва от църквата „Свети Атанасий“ в с. Малко градище. До края на екопътеката се стига за около един час</p>
--	---

при бавен и спокоен ход. Екопътеката е маркирана и по пътя има изградени пейки за отдих. Пътят преминава през гората, отначало върви покрай планинска река, която остава вдясно. Не след дълго пътеката се стеснява и идва място на малък воден разлив, който с лек скок се пресича безпроблемно. След пресичането му, реката остава вляво. В тази посока са и водопадите. Първият е малко по-труден за достигане, вторият е по-лесно постижим, а третият е най-достъпен.

ОРИЕНТИРАНЕ

Ориентиране посоките на света в непозната местност:

Направление: север – юг:

изходите на джамиите - ЮГ

годишните кръгове на пъновете са по-развити (по широки) - ЮГ

кората на дърветата е по-груба - СЕВЕР

на боровете кората е по-светла - ЮГ

иглолистните дървета имат повече смола - СЕВЕР

мравуняците са разположени до самотни дървета - ЮГ и по-полегат е склона им - ЮГ

в края на август зрелият слънчоглед гледа - ЮГ

повече сняг се задържа по склонове - СЕВЕР

мъхът по дърветата и скалите е разположен - СЕВЕР

по обед слънцето - ЮГ

полярната звезда - СЕВЕР

Направление: изток – запад

олтарите на православните църкви гледат - ИЗТОК

надгробните плочи на християните гледат - ЗАПАД

слънцето изгрява – ИЗТОК, а залязва – ЗАПАД (всеки час слънцето се движи с 15°)

Други начини за определяне на посоката:

С часовник – часовата стрелка се насочва към слънцето.

Ъглополовящата сочи посоката СЕВЕР-ЮГ.

Подръчен компас

Вариант първи

Необходими материали:

- игла, карфица, парче стоманен проводник

- силен постоянен магнит от високоговорител, хард диск или

от друго устройство;

- част от коркова тапа, "морска пяна" или както в случая:

подръчна тапа от бутилка минерална вода.

- вода в немагнитен съд.

Намагнетизирайте желязната игла като го търкате едноразочно в силния магнит (примерно половин минута). Прободете тапата по

	<p>диаметъра.</p> <p>Налейте вода в съда и поставете тапата с намагнитената игла/свредло свободно да плува. След няколко секунди благодарение на привличането от земните полюси и свободното си движение плаващия компас ще се установи в посока север-юг. За да опрелите коя посока на получената стрелка е север и коя - юг в обедно време погледнете слънцето. За нашите ширини юг е в тази посока, в която се намира слънцето.</p> <p>Вариант втори /възможен е само ако има слънце/</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Намирате си място на което няма сянка, по възможност с равен терен (дори 30 см стигат). 2.Намирате права клечка 3.Забивате клечката в земята, и отбелязвате върха на СЯНКАТА ѝ 4. След около 15 минути отбелязвате новия връх на сянката (тя вече ще се е преместила) 5.Правите линия имайки двете точки (двата маркера които сте направили) <p>Тази линия ви е Изток-Запад, като на Запад сочи първият маркер а на Изток- вторият</p> <p>МАРКИРОВКИ</p> <p>Туристически:</p> <p>Указателно табло - обикновено го има в изходния пункт, дава указания за местността, маршрута и времето за придвижване;</p> <p>Указателни табели - на жълт или бял фон; окачват се главно на изходния пункт или на кръстопът</p> <p>Лятна (лентова) - слага се на трайни места (скали, камъни, дървета). Представлява квадрат - 10x10 см с три хоризонтални цветни ивици; средната ивица е основния ориентиращ цвят — червен, син, зелен, жълт (изключително рядко и кафяв). Страничните два са бели (или жълти, какъвто е бил по-стария стандарт). Те показват, че маркировката е туристическа и служат за привличане на вниманието на туристите. Червената маркировка е главно билна. С нея са обозначени международните маршрути Е3, Е4, Е8. Когато се налага използването на няколко основни цвята на едно място, всеки един от тях се огражда с бял цвят.</p> <p>Внимание! Минава се от страната на маркировката. Когато има маркировки на две дървета се минава между тях;</p> <p>Ако се загуби маркировка по непознат път, правилото е – връщане на последната, забелязана маркировка и търсене в радиус на следващата. Да не се продължава напред по предполагаем път – това често коства часове объркване.</p>
--	---

При необходимост клоните на дърветата, които закриват меркировъчния знак, се окастрят.

Нетуристически маркировки:

Граница на защитена природна територия - двуцветна бяло-червена ивица, над която върху бял фон е изписано с червени букви съкращението, посочващо вида на защитената територия.

ПОДДЪРЖАНЕ НА ПРИРОДАТА ЧИСТА

Когато говорим за Родината, тогава трябва чувството да е още по-специално, защото това е твоето място, което трябва да пазиш чисто. Много Велики хора са дали живота си като са се борили за тези величествено-красиви и зелени земи, които градят Родината ни.

Какво можем да направим, за да бъде земята по-чиста:

- Изхвърлете опаковките и отпадъците, в които са били нужните неща за вашето удоволствие, в кошчето за боклук.

-Ако то малко далеко от вас, разходете се набързо до кошчето и пак изхвърлете изразходваните опаковки.

-Но ако няма наоколо определено място за изхвърляне на отпадъци, тогава го задръжте във вас за известно време, като го приберете и след това ще го изхвърлите на истинското място за отпадъци.

Добре ще бъде, когато се научим да обичаме Природата, то и да се научим разделно да изхвърляме отпадъците.

-Ако сте пушачи, не си изхвърляте, вече изпушените фасове безразсъдно!

-Правете забележки на тези, които не спазват правилата за чиста Природа:

- За да има по-екологична среда:

- използвайте повече градски транспорт, вместо собствен автомобил;

- използвайте велосипед по-често;

- ходете пеша :)

-Изработвайте всякакви видове послания (бележки, табелки и всякакви подобни и интересни неща). Поставайте ги на обществени места, където да се забелязват и да грабват вниманието.

Примерно: "Моля, обичайте природата. Боклука в торбата :)"

НАЙ-СТАРАТА ЦЪРКВА В ОБЛАСТ ХАСКОВО-СВ.СВ.КОНСТАНТИН И ЕЛЕНА В СЕЛО ДОЛНО ЛУКОВО

Историята разказва, че в началото на XVII век чумната епидемия

унищожават масово населението на село Суванли. Малцината оцелели жители вярвали че, ако прекосят близката река, водата може би ще пресече заразата и ще бъдат спасени. Поради тази причина те се изселили от селото и се преместили от другия край на реката, където създали село Долно Луково. След като се установили на новото място, жителите на с. Долно Луково решили да си построят църква. Въпреки, че в Османската империя строителството на православни храмове е било забранено, освен ако за това няма специално разрешение, през 1806 г. местните хора започват изграждането ѝ. Легендата разказва, че те издигат християнския храм за седем нощи. На турските власти те казвали, че строят обор, в който преминаващите да могат да оставят добитъка си за през нощта. Това е и причината външният вид на църквата да наподобява селскостопанска постройка – без врати и прозорци. Местните хора трескаво бързали да завършат храма, за да спазят султанския указ, който гласял, че духовен храм с изграден покрив не се разрушава. Те спазват и друго указание на султана църквата да бъде по-ниска от човек, яхнал кон. И макар отвън „Св. св. Константин и Елена“ да изглежда скромна, за да не привлича внимание, в нея местни майстори са изрисували уникални стенописи, запазени и до днес. Върху глинената мазилка, с изцяло естествени материали, иконографите са вплели символи на местния поминък – слънчоглед, грозде, орехи, кръвоспиращата билка овчарска торбичка. Изобразили са сцените на страшния съд по начин, представящ техните разбирания и духа на времето – чорбаджията – грешник, който държи торбата с жълтиците, прелюбодеецът с воденичен камък на шията и лъжеецът, обесен за езика на маслиново дърво. Интересно е, че вътрешността е разделена на две – мъжко и женско отделение, което рядко се среща във възрожденските църкви, а всеки от родовете е имал определено място, като неговият стол се е различавал от другите. Църквата „Св. св. Константин и Елена“ е една от малкото, имащи аязмо в самия олтар, а точно пред него е вградена паметна каменна плоча с имената на всички ктитори, дарили средства за изграждането на храма. Плочата се осветява от кристален полилей, дарен лично от монах от Света гора. Църквата „Св. св. Константин и Елена“ няма камбанария и до 1950 година миряните били привиквани за молитва от дървено клепало, окачено на един от високите дъбове около храма.

Църквата сбъдва желанието. А за да стане чудото, за което се помолите трябва да запалите две църковни свещи. Докато горят да докоснете кристалния полилей в църквата, който е донесен от Света гора. След като изречете молбата си да оставите едната свещ пред иконата на Исус Христос, а другата пред Божията майка. И тогава молбата ви ще бъде чута.

Храмът е уникален с много неща. На първо място с начина, по който е построен. По времето, по което жителите на селото решават да изградят църквата, строителството на православни храмове е забранено в Османската империя, освен ако за това

няма специално разрешение. Затова и местните хора надхитрили турските управници. Построили църквата само за седем дни на лунна светлина. Нарездали камъните от близката река Бяла, а на турците обяснявали, че изграждат обор. Затова и на външен вид църквата наподобява селскостопанска постройка – без врати и прозорци. Църквата е уникална и с факта, че аязмото със светена вода се намира в олтара ѝ. А помещенията за жени и мъже били отделени, нещо нетипично за християнски храм. Всеки дървен стол, на който седели вярващите е изработен с различна форма и украса. Безспорно най-интересни обаче са стенописите. Всички изображения са изрисувани от местни художници, с естествени багрила, получени от растения. При това директно върху глинена мазилка. Сцените приличат по-скоро на излезли от детска книжка, отколкото на стенописи в църква. Можете да видите как според фантазията на местните се наказват грешниците. Прелюбодеецът с камък на врата, лъжецът обесен на езика си, грешници в казани, ръката на Бог, която държи везните на справедливостта.

СЕЛО МАНДРИЦА-АРХИТЕКТУРА

В най-крайните източни дялове на Родопите, в близост до град Ивайловград, е сгушено едно уникално за България село – Мандрица. То впечатлява със своята архитектура – големи и просторни къщи, изградени от кирпич. В селото се говори един необичаен за страната ни език – архаичен албански. Историята на това село започва през далечната 1636 година. Селото впечатлява с автентичната си архитектура, старовремски дух, подходящи за заснемането на филмов спектакъл. Местна легенда разказва, че селото е основано от трима братя православни албанци. Те били едри скотовъдци, задължени от бея Али Паша да снабдяват османската войска с мляко, месо и други хранителни продукти. За всяка овца те получават по една жълтица. Военачалникът, в знак на благодарност за върнатата им служба, им разрешава да обиколят целия Одрински вилает, за да намерят подходящо място, където да се заселят със семействата и стадата си. Той им обещава толкова голяма земя, колкото могат да обходят стадата от изгрев до залез слънце. С времето Мандрица се разраства, като все повече албанци се изселват от родината си в него. Те носят със себе си своя език, бит и култура. Строят големи кирпичени къщи в гръцки стил, в които на първия етаж се помещават животните, на втория копринените буби, а на третия живеят хората. Те превръщат селото в част от пътя на коприната, като произвеждат едно от най-висококачествените копринени семена по нашите

земи. Архитектурата на сградите в селото е впечатляваща. В селото има две църкви. Гробищната „Света Неделя“ е малка еднокорабна сграда, строена в 1708 година – една от най-старите църкви в Родопите. Селската църква „Свети Димитър“, строена в 1835 година, е трикорабна псевдобазилика от зидан камък с дървен покрив.

Районът около село Мандрица е много интересен. Дива природа, красота, тишина. Съвсем близо са меандрите на Бяла река – защитен район, в който се срещат редки животни и растения. Безлюдните пътища и пътеки са подходящи за каране на колела, наблизко са и много антични, културни и религиозни забележителности. През 2004 г. село Мандрица е включено в туристическия маршрут „Културни и исторически мистерии на Източните Родопи“.

ДЕН 2

ОБЩНСКИ ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ-ИВАЙЛОВГРАД

Общинският исторически музей се помещава в сградата на бившата градска баня, която представлява живописна бяла сграда, реставрирана от община Ивайловград през 2009 г. Сега тук се помещават сбирките, посветени на археологическото, културното и историческо наследство на Ивайловград. Старото име на града е Ортакой, което в превод означава "село по средата". Наследството на Ивайловградчани е представено чрез множество ценни находки от античната епоха, Средновековието, Османския период, Руско-турската освободителна война, както и икони, стари снимки и карти и запазени предмети от бита на Родопите.

ЕТНОГРАФСКИ МУЗЕЙ „ПАСКАЛЕВА КЪЩА“-ИВАЙЛОВГРАД

Паскалевата къща типична бубарска къща от края на 19 век. Тя е архитектурен паметник на културата. Изградена е от кирпич, споена глина, измазана отвън с вар. Приземният етаж е превърнат в бубарски салон, по южните ъгли на който са разположени дървени миндери (сидери). В салона са изложени народни носии, оръдия на труда, технология за отглеждане на буби, копринени конци и изделия. Южната фасада е цялата с прозорци с дървени капаци. По стените под прозорците са сковани дървени миндери с дюшеци и възглавници, покрити с домашно тъкани миндерлъци и бели покривки, обшити с дантели. В тази стая е дълбокият вграден долап за постелките и килимите. Тук е и малката масичка, на която

се поставят купичките за смокиново сладко и подносът за кафе. Над нея е иконостасът, украсен с резба. В съседство с вратата е малка полукръгла ниша, където се поставя лампа с цветно стъкло и рисунки, купена от Одрин - достойнството на всяка заможна фамилия.

ЗАЩИТЕНА МЕСНОСТ „ДУПКАТА“

Обявена е за защитена месност през 1992г. и е една от най-малките като територия в страната само 6,5 ха. Месността включва природната забележителност пропастна пещера.

Защитената местност е в непосредствена близост до Ивайловград. Достъпна е пеш и с превозно средство. Намира се над града и от нея се открива гледка към Одрин и селищата в долината. Името ѝ е дадено от едноименна пропастна пещера. Същата не е обособена за посещение от хора. На неголяма територия се среща мозайка от сухолюбива растителност на варовит терен. Входът към пещерата е разположен в непосредствена близост до алеята, пресичаща парка. Ограден е за недопускане на влизането на лица в нея. Пещерата е суха, едноетажна и неразклонена. Образувана е във варовикова скала и е диаклазна. Дълбочината ѝ е около 8 метра и е с дължина около 32 метра. За първи път е картирана от Борис Колев и членове на хасковското спелеоложко дружество „Аида“ на 3 септември 1971 г. Фауната е проучена за първи път от Боян Петров и Стоян Бешков през април 1992 г. Установено е, че е обитавана от 4 вида прилепи сред които голям, малък и южен подковонос и пещерен дългокрил. В миналото вероятно те са формирали голяма колония, но днес поради честото безпокойство и близостта на алеята до входа на пещерата се обитава само от единични екземпляри.

Флора

Флората е богата и включва над 350 вида. Територията на защитената местност е неголяма, но характерна с голямо разнообразие от растителност, израснала върху варовикова основа. Представена е от издънкова смесена широколистна гора на келяв габър, мъждрян, космат дъб, храсталаци на същите видове и червена хвойна, драка, жасмин, малки полянки със садина, валезийска власатка, влакновидно коило, красиво

коило, безлизма и богато разнотревиe, включващо средиземноморски видове, ароматни треви и полухрасти. Част от територията е залесена с черен бор.

Видовете от Червената книга на България, които растат тук са над 10. Това са тракийско диво жито, едноцветна конска подкова, жълта урока, балдензова урока, южно чапличе, нежен микропирум, бодлив паленис, и орхидеите недоразвит лимодорум, пеперудоцветен салеп. Тук се срещат още 13 вида орхидеи, сред които защитени са двурогата и паяковидната пчелици, пърчовката и пирамидалният анакамптис.

Фауна

В едноименната пещера е установено, че е обитавана от 4 вида прилепи, които в миналото вероятно са формирали голяма колония, но сега поради честото безпокойство от хора, пещерата се обитава само от единични екземпляри. В защитената местност се срещат големият гребенест тритон, кримски гущер, зелен гущер, пъстър смок, голям стрелец. От птиците се срещат голямо белогушо коприварче, авлига, малък маслинов присмехулник.

ВИЛА АРМИРА

Един от най-интересните паметници от епохата на Римската империя – вила „Армира“, се намира в Южна България, на 4 км югозападно от Ивайловград. През 1964 г., при строеж на язовир строителите случайно попадат на следи от антична сграда. При последвалите археологически разкопки са разкрити останки от крайградска вила от периода на римското владичество по наши земи. Тя става популярна под названието вила „Армира“, по наименованието на малката рекичка, приток на река Арда, на брега на която е построена. Вилата е луксозна, със забележителна планова схема, пищна мраморна украса и оригинални подови мозайки. Тя е един от най-ранните и най-точно датирани вилни комплекси от римско време, проучени до момента в България, и най-богатият частен дворец от този период, разкрит в днешните български земи. Построена е през втората половина на I в. н.е. от виден тракийски аристократ като център на голямо поземлено владение в долината на река Армира. На площ от 3600 кв. м, сред красива градина за разходки, се е издигала внушителна двуетажна жилищна сграда с панорамна тераса и значителен брой различни помещения, оградящи под формата на буквата “П” открит басейн в средата. Само на първия етаж помещенията са били 22. С течение на времето вилата става тясна за нейните собственици и

в началото на III в. е била разширена на изток с изграждане на просторна зала за гости – триклиниум, и сервизни помещения към нея. В част от сградата е имало римска отоплителна система – хипокауст, следи от която се виждат и днес. Още през първата половина на II в. към вила „Армира“ се създава ателие за художествена обработка на добивания в околностите ѝ бял мрамор, като тук са поканени да работят майстори от град Афродизия в Мала Азия, известен с най-голямата през римската епоха скулптурна школа в света. Благодарение на тях вилата постепенно придобива блясък и разкоша на истински дворец от Римската империя. Целият първи етаж е бил облицован със съвършено изработени мраморни плочи и пана. Те покривали стените на коридорите и всички представителни помещения от пода до тавана, както и самият басейн, около който е имало стенна колонада и красива ограда. При разкопките са намерени почти 3000 фрагмента от мрамор в много добро състояние. По обем, разнообразие и качество на мраморната украса вила „Армира“ остава единственият подобен паметник не само в днешните български земи, но и в границите на някогашните римски провинции на Балканите, а стенната ѝ декорация я прави уникален паметник на античната архитектура и изкуство. Подовете на всички помещения и коридори са били покрити с високохудожествени мозайки с традиционни за античната живопис мотиви. Особено ценна е мозайката от господарската спалня, в чийто северен край е изваян портрет на собственика от първата половина на II в. с двете му деца – единствените портрети върху мозайка от римската епоха, намерени досега в България. Специален интерес представлява и по-късната мозайка от триклиниума (началото на III в.), с изображение на Медуза Горгона – символ, който се повтаря многократно в декорацията на вилата. Това е най-голямата като количество и разнообразие мозаечна находка в България, надвишаваща по обем всички останали открити мозайки по днешните български земи. След близо 300 години разцвет, през втората половина на IV в. вила „Армира“ е била опожарена и разграбена. Разрушаването ѝ се свързва с голямото опустошение на околностите на Адрианопол през 378 г., когато римската армия под командването на император Валент (364 – 378 г.) е разбита от готите. Вилата е обявена за архитектурен паметник в бр. 67 на Държавен вестник от 1968 г.

3 ДЕН

ПЛОЩАД ДАСИУ С ВПЕЧАТЛЯВАЩИ ШАДРАВНИ И

ТЕХНОЛОГИЧЕН ЕЛЕМЕНТ „СЛЪНЧЕВО ДЪРВО“

Средище на обществения живот в града е централният му площад. От едната му страна го краси бюстът на Георгиос Стататос, борец от националната съпротива, а в центъра му се издига внушителната статуя на Вселенския патриарх Кирил VI, който през 1821 е обесен в Адриануполи. Неотдавна дейностите по възстановяването на площада, предизвикали първоначално остри реакции от страна както на професионалисти, така и на някои жители, в крайна сметка бяха завършени, и новият площад е вече цветен, с впечатляващ фонтан, макар и според някои той да е малко грозен.

ИСТОРИЧЕСКИ И ФОЛКЛОРЕН МУЗЕЙ НА ОРЕСТИАДА

Музеят е изложил исторически и фолклорни материали от Източна Тракия, Източна Румелия и Западна Тракия, от периода 1800-1950, предимно на автентични селски и градски традиционни тракийски костюми, църковни съдове, земеделски и професионални инструменти, музикални инструменти и предмети от бита. Най-важните експонати са традиционните тракийски носии и и най-важните дейности на Дружеството са периодични изложби, културни събития и осъществяването на образователни програми. Целта на музея е посетителите, местните жители и чужденци да научат повече за историята на региона, за изкореняването им от незабравимите родини, за начина на живот на първите бежанци в новата Орестиада, за местната традиция и средствата, които били използвани, за да отстоят на трудностите при първото им преселение.

В музея се излага исторически и фолклорен материал от Източна Тракия, Източна Румелия и Западна Тракия от периода 1800-1950 г. По-специално в музея има автентични селски и градски традиционни костюми на траките, църковна посуда, селскостопански и професионални инструменти, музикални инструменти и предмети от бита. Най-важните експонати на музея са традиционните тракийски носии, а най-важните дейности на Асоциацията на музея са периодични изложби, културни събития и функциониране на образователни програми. Целта на музея е да помогне на местните и чуждестранните посетители да се запознаят с историята на района, начина на живот на първите бежанци от Нова Орестиада, традициите в района и средствата, които те са използвали.

ДИВЕЧОВО СТОПАНСТВО В ПЕНТАФОЛУС

Eurothirama е частна ферма, където елени, диви свине и фазани се размножават свободно в големи количества. Комплексът разполага с ресторант, къщи за гости и лятно кафене край басейна.

	<p>По-голямата част от фермата е широко отворено пространство, което позволява на посетителите да наблюдават животните в естествената им среда и да се насладят на топлото гостоприемство, както и на много местни традиционни храни и напитки. В комплекса могат да се опитат пресни традиционни яхнии от елени, ястия с барбекю от дива свиня и ястия от фазани, заедно със собствено приготвено вино или ракия. През студените месеци дегустирането на храната може да става до камината, а през топлите месеци в градината на открито или край басейна. За приготвянето на храната се използват само местни органични съставки. Фермата е открита през 1997 г. като дивечовъдна станция.</p>
<p>Описание на минимум 1 игра или дейност</p>	<p>ВЪЗСТАНОВКА НА „СЕДЯНКА“</p> <p>В двора на църквата „Св. Великомъченик Димитър“ в село Лозен е пресъздадено място с битови елементи за провеждане на седянка. Подредени са столове или пейки. Подредени са битови предмети, които ще се използват във възстановката. Обособени са няколко места за извършване на различни дейности: бродирание, предене, носене на вода с менци и плетене.</p> <p>Звучи българска народна музика.</p> <p>При влизане в двора на църквата, всеки участник тегли лист, на който е написано, в коя дейност ще участва и съответно заема своето място в обособената зона на избраната от него дейност.</p> <p>Водачът на групата предоставя информация за селото, за църквата, за дейността на жителите на село Лозен да съхраняват и популяризират българския фолклор и традиции. За това, че читалището популяризира и традиционния ритуал, който се пресъздава с участието на всички присъстващи.</p> <p>Дава се обща информация за седянката. Обяснява се какво представляват и как се извършват дейностите от седянката:</p> <p>-Бродирането - Процесът, използван за приспособяване, закръпване, поправяне и подсилване на плата, насърчава развитието на шевните техники, а декоративните възможности за шиене водят до изкуството на бродерията. Бродерията в различни форми съществува, откакто човекът е започнал да произвежда плат. Днес бродерията се практикува по целия свят, но се смята, че произхожда от Китай и Близкия изток. Думата бродерия идва от френската дума "broderie", означаваща украса. В националната ни шевица има изобилие от символи. Те са предназначени за омилюване и прогонване на зли сили и болести, за изцеление, против уроки и лоши очи. Вярва се още, че носят плодovitост при жената, плодородие на полето и здраве на</p>

	<p>децата. При тях всяка форма, всеки цвят и всеки мотив имат свое място и значение. Поставени върху дрехи, празнични или делнични, както и върху домашна украса, те изпълняват своето предназначение. В миналото за вяра и надежда, а днес – като източник на красота и своеобразна естетика, характерни за българския бит и душевност.</p> <p>-Предене- Преденето е стара ръчна технология, за образуване на преждата в жички за тъчене и плетене. Използва се хурка, вретено и прешлен.</p> <p>-Плетене- Плетенето е метод за изработването на <u>текстил</u> с помощта на <u>прежда</u> и игли. Плетеният плат се състои от последователни редове примки, наречени бримки. С напредването на всеки ред, нова бримка се изтегля през съществуваща бримка. Готовите бримки се нанизват на иглата, докато други бримки се прехвърлят през тях. Този процес в крайна сметка създава плат, често използван за различни видове <u>облекла</u>. На присъстващите се показва как се извършват дейностите, като те опитват да ги разучат.</p> <p>Седянката завършва с демонстрация на месене и точене на питка. В месенето и точенето се включват и участниците.</p>
<p>Природна интерпретация на открито и закрито</p>	<p>Участниците получават информация за ориентирание по природни знаци. Запознават се от интерпретатора с видове маркировки и възможности за ориентирание в гората на хората от миналия период - без съвременни средства. Получават информация за екопътека „Тайните водопади“ в село Малко градище.</p> <p>В началото на маршрута участниците се разделят на 2 отбора и всяка група получава лист и химикал с кръстословица. Първият отбор решил кръстословицата получава втори лист с логическа задача. Отборът, който пръв реши кръстословицата и логическата задача продължава напред към Тайните водопади.</p> <p>След приключване на маршрута следва обяд на открито. Участниците ще получат информация за поддържането на природата чиста и грижите за нея.</p> <p>През втория ден на маршрута се предвижда посещение на природна месност „Дупката“ в Ивайловград. След представянето на базовата информация за обекта са предвидени 2 игри, които ще се проведат в близост до обекта, на открито. За целта участниците ще се разделят на два отбора и всеки отбор ще получи лист с ребус и химикал и лист с игра „Подреди буквите-открий вида. И победителите и победените ще получат награди и през двата дни от маршрута.</p>
<p>Описание</p>	<p>на ДЕН 1</p>

маршрута	<p>1. Посещение на църквата „Св. Великомъченик Димитър“ в село Лозен-пресъздаване на традиционен ритуал от миналото Седянка, в който ще се включат и участниците в маршрута;</p> <p>2.Посещение на екопътека „Тайните водопади“ в село Малко градище;</p> <p>3. Обяд на открито сред природата;</p> <p>4.Посещение на църквата в с. Долно Луково;</p> <p>5.Посещение на село Мандрица-разглеждане на типичната за селото архитектура;</p> <p>6. Посещение на бубарска къща в село Мандрица;</p> <p>7.Нощувка и вечеря в с. Мандрица или в Ивайловград;</p> <p>ДЕН 2</p> <p>1.Посещение на общински исторически музей-Ивайловград;</p> <p>2.Посещение на Паскалевата къща в Ивайловград;</p> <p>3.Посещение на местността Дупката;</p> <p>4.Обяд в ресторант в Ивайловград;</p> <p>5.Посещение на Вила Армира;</p> <p>6.Отпътуване за Гърция;</p> <p>7.Посещение на цветния площад Дасиу, с впечатляващия шадравани технологическия елемент „Слънчевото дърво“;</p> <p>8. Настаняване в хотел в Орестиада;</p> <p>9. Вечеря в гръцки рибен ресторант;</p> <p>ДЕН 3</p> <p>1.Посещение на исторически и фолклорен музей на Орестиада;</p> <p>2.Посещение на дивечово стопанство Evrothirama в Пенталофос –</p> <p>3.Обяд в дивечовото стопанство;</p> <p>4.Отпътуване към България;</p>
Възраст на участниците	18+години
Препоръчителен брой участници:	До 30 участника
Препоръчително време:/продължителност/	<p>Тридневен маршрут с 2 нощувки в Ивайловград и в района на Орестиада:</p> <p>1 ден-Любимец Продължителност-около 5 часа и половина;</p> <p>2 ден Ивайловград Продължителност – около 4 часа</p> <p>3 ден Орестиада Продължителност – около 3 часа</p>

Цели:	<p>-Създаване на интерес към историческо минало, респект към културно-историческото наследство и природно наследство, желание за съхраняването и развиването му.</p> <p>-Предоставена възможност за изява и включване на всеки участник в игри и дейности.</p> <p>-Подобряване на преживяванията и повишаване на информираността на посетителите за трансграничния регион.</p> <p>-Осигуряване на помощни материали на служителите работещи в сферата на туризма от трите общини за интерпретация на ресурсите в региона.</p> <p>-Подобряване на възможностите за представяне на информация за региона пред посетителите и туристите</p>
Задачи	<p>1.В двора на църквата в с. Лозен се предоставя информация какво е представлявала седянката, кога и как се е провеждала. Показват се и се обяснява предназначението на стари предмети от бита – хурка, вретено, вълна, игла, плат и конци за бродирание, игли за плетене с прежда или други. /Като възможна опция/Разказва им се за типични тракийски ястия и се демонстрира месене и точене.</p> <p>2.Предоставяне на информация за екопътека „Тайните водопади“ в село Малко градище По пътя към него се провежда:</p> <p>-Ориентиране. Запознават се от интерпретатора с видове маркировки и възможности за ориентиране в гората на хората от миналия период - без съвременни средства. Поставяне на табелки с послания;</p> <p>-Решаване на тематична кръстословица;</p> <p>-Решаване на тематична логическа задача</p> <p>3. Осигуряване на обяд на открито сред природата</p> <p>4.Предоставяне на информация за църквата в с. Долно Луково-</p> <p>5. Предоставяне на информация за село Мандрица и за типичната за селото архитектура</p> <p>6.Осигуряване на нощувка и вечеря в Ивайловград</p> <p>ДЕН 2</p> <p>1.Предоставяне на информация за общински исторически музей-Ивайловград</p> <p>2.Предоставяне на информация за Паскалевата къща в Ивайловград</p> <p>3. Предоставяне на информация за местността Дупката. По пътя към нея се провежда:</p> <p>-Решаване на ребус</p> <p>-Игра „Подреди буквите-открий вида на животното“</p>

	<p>-Поставяне на табелки с послания; 4. Осигуряване на обяд в ресторант в Ивайловград 5.Предоставяне на информация за Вила Армира 6.Отпътуване за Гърция 7.Предоставяне на информация за цветния площад Дасиу, с впечатляващия шадравани технологическия елемент „Слънчевото дърво“ 8. Настаняване в хотел в Орестиада 9. Вечеря в гръцки рибен ресторант</p> <p>ДЕН 3 1.Предоставяне на информация за исторически и фолклорен музей на Орестиада 2.Посещение на дивечово стопанство Evrothirama в Пенталофос – 3.Обяд в дивечовото стопанство; 4.Отпътуване към България</p>
Необходими материали и	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Стари предмети от бита – хурка, вретено, вълна, игла, плат и конци за бродирание, игли за плетене с прежда или други.
помощни средства	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ➤ Материали и уреди за месене и точене/тава, точилка, купа, брашно, вода, мая, яйца и др./ ➤ Листове с логическа задача ➤ Листове хартия с кръстословица; ➤ Химикалки ; ➤ Листове хартия за решаване на ребус ➤ Листове хартия за игра „Подреди буквите-открий вида на животното“ ➤ Награди за победители и победени при провеждане на игрите на местност „Тайните водопади“ ➤ Награди за победители и победени при провеждане на игрите при местност „Дупката“. ➤ Табелки с послание ➤ Лазарна показалка ➤ Цветни изображения на орхидеи ➤ Цветни изображения на прилепи

**ПОДРОБНО ОПИСАНИЕ НА МАРШРУТА „СИНЕРГИЯ“
с участници на възраст 18+години**

Предвид международната епидемична обстановка свързана с COVID-19, не всички ГКПП са отворени за преминаване. От началото на епидемията, през по-голямата част от годината, ГКПП Кипринос-КППП Славеево е затворено за преминаване и в двете посоки на границата. Вариант за пътуване до Гърция е през КППП К.П.Войвода- ГКПП Орменион.

Разработени са 2 варианта на маршрут „Синергия“, в зависимост през кой ГКПП ще се преминава.

ВАРИАНТ 1 -с преминаване през ГКПП Кипринос-КППП Славеево

Началото на първия ден на маршрута е предвидено да започне в 10:00 часа от град Любимец. Сборният пункт е на площада пред читалището. Отпътува се за с. Лозен, разположено на 7 км. От град Любимец.

В двора на Църквата „Св. Великомъченик Димитър“ в село Лозен е подготвено място за провеждане на възстановка на седянка. Подредени са столове или пейки. Подредени са битови предмети, които ще се използват във възстановката. Обособени са няколко места за извършване на различни дейности: бродирание, предене, носене на вода с менци и плетене.

Звучи българска народна музика.

При влизане в двора на църквата всеки участник тегли лист, на който е написано, в коя дейност ще участва и съответно заема своето място в обособената зона на избраната от него дейност.

Водачът на групата предоставя информация за селото, за църквата и за обичая. Дава се обща информация за седянката. Обяснява се какво представляват и как се извършват дейностите от седянката. На присъстващите се показва как се извършват дейностите, като те опитват да ги разучат. Седянката завършва с демонстрация на месене и точене на питка. В месенето и точенето се включват и участниците.

Продължителността на дейността е около 1 час и се предвижда да приключи около 11:00 часа.

В 11:00 часа с организиран превоз групата потегля от Любимец/от паркинга до общината/ за село Малко Градище. Разстоянието от град Любимец до село Малко Градище е 22 км. Предвижването до там става за около 30 минути. В 11:30 часа участниците са пред църквата „Свети Атанасий“ в с. Малко градище. От там започва началото на маршрута.

Участниците получават информация за ориентиране по природни знаци. Запознават се от интерпретатора с видове маркировки и възможности за ориентиране в гората на хората

от миналия период - без съвременни средства. Получават информация за екопътека „Тайните водопади“ в село Малко градище. Всеки участник получава лист и химикал с кръстословица и задача да отговори на въпросите и намери ключовото понятие в кръстословицата. */Приложение 1/*

Всеки решил кръстословицата получава лист с логическа задача/*Приложение 2/*. Всички участници получават награди.

Приключването на дейността се предвижда около 12:30 часа. След приключване на маршрута следва обяд на открито.

Участниците ще получат информация за поддържането на природата чиста и грижите за нея. След приключване на обяда, те почистват мястото и поставят табелки с послание "Моля, обичайте природата. Боклука в торбата".

Обяда приключва в 13:30 часа и следва отпътуване за село Долно Луково, община Ивайловград. Разстоянието до там е 75 км. Придвижването до там става за около 1 час и 30 минути или до 15:00 часа. Възможно е да се направи почивка по средата на пътуването при язовирната стена на река Арда.

В 15:00 часа се пристига в село Долно Луково. До 15:30 часа се разглежда църквата в селото. Предоставя се базова информация.

В 15:30 часа се отпътува за село Мандрица, което е на разстояние 7 км и до там се стига за около 10 минути.

В 15:40 часа се пристига в село Мандрица. Предоставя се базова информация от водача за историята на селото и архитектурата му. Следва разходка в селото и разглеждане на типичните за селото къщи. Това продължава до 16:30 часа.

В 16:30 часа се отпътува за Ивайловград. Разстоянието до там е 20 км и се изминава за около 25 минути. В Ивайловград се пристига около 17:00 часа. Следва настаняване в хотела и свободно време за разглеждане на града.

В 19:00 часа е осигурена вечеря в местен ресторант.

Вторият ден започва с осигурена закуска за всички участници.

В 10:00 часа се предвижда посещение на общински исторически музей-Ивайловград, в който участниците освен базовата информация от водача ще получат и беседа и ще разгледат музея. Тази дейност ще приключи около 10:30 часа.

В 10:30 часа участниците посещават етнографски музей „Паскалевата къща“ в Ивайловград. Участниците освен базовата информация от водача ще получат и беседа и ще разгледат къщата. Тази дейност ще приключи около 11:00 часа.

В 11:00 часа участниците с организиран превоз, ще се отправят към защитена местност „Дупката“ разположена в непосредствена близост до Ивайловград. Предвиждането до нея става с организиран транспорт.

Всеки участник получава лист и химикал с ребус. Поставя се задача: Да намерят 12 животни и растения в ребуса, като търсят в различни посоки - водоравно, вертикално. “**/Приложение 3/**

Всеки, който реши ребуса получава работен лист с набор от букви. Поставя се задача: Да се открият имената на животните и растенията, като се разместят буквите. Игра „Подреди буквите-открий ме“**/Приложение 4/**. Участниците поставят табелки с послание "Моля, обичайте природата. Боклука в торбата".

Дейността приключва в 12:00 часа.

От 12:00 часа до 13:00 часа е предвиден обяд в местен ресторант в Ивайловград.

В 13:00 часа участниците посещават вила „Армира“. Участниците освен базовата информация от водача ще получат и беседа и ще разгледат вилата. Тази дейност ще приключи около 14:00 часа.

В 14:00 часа участниците с организиран превоз, ще се отправят към квартал „Славеево“ разположен на около 5 км от центъра на града. Там е КППП, през който ще преминат в Кипринос Гърция.

След обяда се отпътува за Орестиада. Разстоянието от Ивайловград до Орестиада е 45 км и се изминава за около 50 минути. Предвижда се в Орестиада да се пристигне около 14:00 часа.

В 15:00 часа участниците ще посетят и разгледат цветния площад Дасиу, с впечатляващия шадраван и технологическия елемент „Слънчевото дърво“. Те ще получат базова информация за площада, града и неговите забележителности. Тази дейност ще приключи около 15:30 часа.

Следва настаняване в хотел и свободно време за разглеждане на града.

В 19:00 часа е осигурена вечеря в гръцки рибен ресторант.

Третият ден започва с осигурена закуска за всички участници.

В 10:00 часа се предвижда посещение на исторически и фолклорен музей на Орестиада, в който участниците освен базовата информация от водача ще получат и беседа и ще разгледат музея. Тази дейност ще приключи около 11:00 часа.

В 11:00 се отпътува за Пенталофос, където ще се посети дивечово стопанство Evrothirama, което е на разстояние 48 км. Пристигане в 11:40. Предвидено е разглеждане на стопанството до 13:00 часа

От 13:00 часа до 14:00 часа е предвиден обяд в дивечово стопанство Evrothirama

В 14:00 се отпътува за България през ГКПП Орменион -КПП К.П.Войвода, разположен на около 22 км и се изминава за около 25 мин или към ГКПП Кипринос-КПП Славеево, който е на около 20 км и се изминава за около 20 минути. /Предвид КОВИД обстановката не всички ГКПП са отворени за преминаване/

ВАРИАНТ 2-с преминаване през КППП К.П.Войвода- ГКПП Орменион

Началото на първия ден на маршрута е предвидено да започне в 10:00 часа от град Ивайловград

В 10:00 часа се предвижда посещение на общински исторически музей-Ивайловград, в който участниците освен базовата информация от водача ще получат и беседа и ще разгледат музея. Тази дейност ще приключи около 10:30 часа.

В 10:30 часа участниците посещават етнографски музей „Паскалевата къща“ в Ивайловград. Участниците освен базовата информация от водача ще получат и беседа и ще разгледат къщата. Тази дейност ще приключи около 11:00 часа.

В 11:00 часа участниците с организиран превоз, ще се отправят към защитена местност „Дупката“ разположена в непосредствена близост до Ивайловград. Предвижването до нея става с организиран транспорт.

Всеки получава лист и химикал с ребус. Поставя се задача: Да намерят 12 животни и растения в ребуса, като търсят в различни посоки - водоравно, вертикално. “*/Приложение 3/*

Всеки решил ребуса получава работен лист с набор от букви. Поставя се задача: Да се открият имената на животните и растенията, като се разместят буквите. -Игра „Подреди буквите-открий ме“*/Приложение 4/*. Участниците поставят табелки с послание "Моля, обичайте природата. Боклука в торбата".

Дейността приключва в 11:30 часа.

В 11:30 часа участниците посещават вила „Армира“. Участниците освен базовата информация от водача ще получат и беседа и ще разгледат вилата. Тази дейност ще приключи около 12:00 часа.

От 12:00 часа до 13:00 часа е предвиден обяд в местен ресторант в Ивайловград.

Обяда приключва в 13:00 часа и следва отпътуване за село Долно Луково, община Ивайловград. Разстоянието до там е 20 км. Придвижването до там става за около 30 минути или до 13:30 часа.

В 13:30 часа се пристига в село Долно Луково. До 14:00 часа се разглежда църквата в селото. Предоставя се базова информация.

В 14:00 часа се отпътува за село Мандрица, което е на разстояние 7 км и до там се стига за около 10 минути.

В 14:10 часа се пристига в село Мандрица. Предоставя се базова информация от водача за историята на селото и архитектурата му. Следва разходка в селото и разглеждане на типичните за селото къщи. Това продължава до 15:20 часа.

В 16:00 часа се отпътува за Ивайловград. Разстоянието до там е 20 км и се изминава за около 30 минути. В Ивайловград се пристига около 16:30 часа. Следва настаняване в хотела и свободно време за разглеждане на града.

В 19:00 часа е осигурена вечеря в местен ресторант и нощувка в местен хотел.

Вторият ден започва с осигурена закуска за всички участници.

След закуската се отпътува към община Любимец.

В 10:00 часа с организиран превоз групата потегля от Ивайловград за село Малко Градище. Разстоянието от град Ивайловград до село Малко Градище е 50 км. Предвижването до там става за около 1 час. В 11:00 часа участниците са пред църквата „Свети Атанасий“ в с. Малко градище.

Участниците получават информация за ориентиране по природни знаци. Запознават се от интерпретатора с видове маркировки и възможности за ориентиране в гората на хората от миналия период - без съвременни средства. Получават информация за екопътека „Тайните водопади“ в село Малко градище. На участниците се предоставя лист и химикал с кръстословица. Поставя им се задача да отговорят на въпросите и намерят ключовото понятие в кръстословицата. */Приложение 1/*

Всеки решил кръстословицата получава лист с логическа задача/*Приложение 2/*. Всички получават награди.

Приключването на дейността се предвижда около 12:00 часа. След приключване на маршрута следва обяд на открито.

Участниците ще получат информация за поддържането на природата чиста и грижите за нея. След приключване на обяда, те почистват мястото и поставят табелки с послание "Моля, обичайте природата. Боклука в торбата".

От 12:00 часа до 13:00 часа е предвиден обяд на открито сред природата.

След приключване на обяда се отпътува за село Лозен. Разстоянието до там е 15 км, които се изминават за около 20 минути.

В 13:30 часа се посещава църквата в с. Лозен.

В двора на Църквата „Св. Великомъченик Димитър“ в село Лозен е подготвено място за провеждане на възстановка на седянка. Подредени са столове или пейки. Подредени са битови предмети, които ще се използват във възстановката. Обособени са няколко места за извършване на различни дейности: бродирание, предене и плетене.

Звучи българска народна музика.

При влизане в двора на църквата всеки участник тегли лист, на който е написано, в коя дейност ще участва и съответно заема своето място в обособената зона на избраната от него дейност.

Водачът на групата предоставя информация за селото, за църквата и за обичая. Дава се обща информация за седянката. Обяснява се какво представляват и как се извършват

дейностите от седянката. На присъстващите се показва как се извършват дейностите, като те опитват да ги разучат. Седянката завършва с демонстрация на месене и точене на питка. В месенето и точенето се включват и участниците.

Продължителността на дейността е около 2 часа и се предвижда да приключи около 15:30 часа.

Следва отпътуване за град Любимец и настаняване в хотел.

Следва свободно време за разглеждане на града.

В 19:00 часа е осигурена вечеря в местен ресторант

Третият ден започва с осигурена закуска за всички участници.

След закуската се отпътува към община Гърция.

В 10:00 часа с организиран превоз групата потегля от Любимец през КППП К.П.Войвода-ГКПП Орменион за Орестиада, Гърция.

Разстоянието от Любимец до Орестиада е 70 км и се изминава за около 1 час и 20 минути. Предвижда се в Орестиада да се пристигне около 11:10 часа.

В 11:10 часа се предвижда посещение на исторически и фолклорен музей на Орестиада, в който участниците освен базовата информация от водача ще получат и беседа и ще разгледат музея. Тази дейност ще приключи около 12:00 часа.

В 12:00 часа участниците ще посетят и разгледат цветния площад Дасиу, с впечатляващия шадраван и технологическия елемент „Слънчевото дърво“. Те ще получат базова информация за площада, града и неговите забележителности. Ще се направи и разходка в центъра на Орестиада. Тази дейност ще приключи около 12:30 часа.

От 12:30 часа до 13:30 часа е предвиден обяд в гръцки ресторант

От 13:30 до 14:30 е предвидено свободно време за разглеждане на града

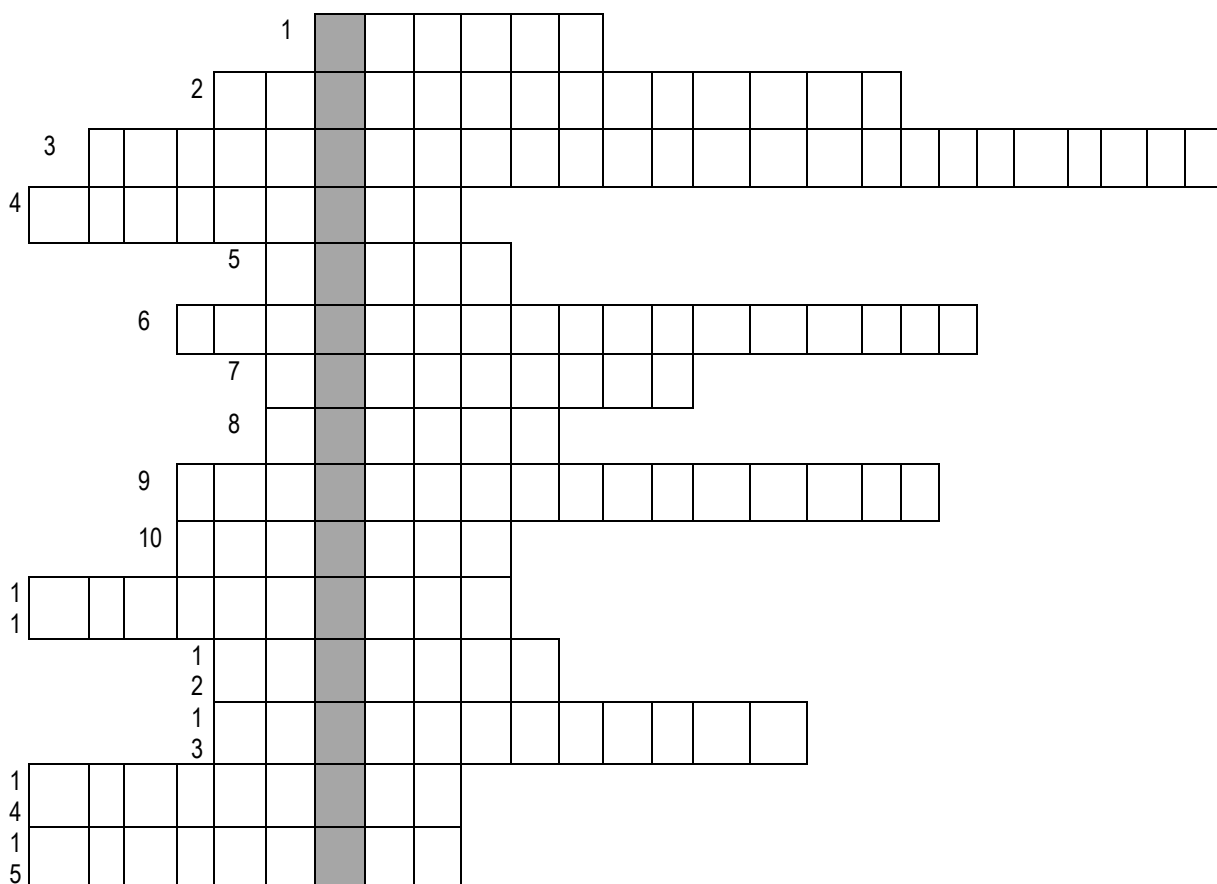
В 14:30 се отпътува за Пенталофос, където ще се посети дивечово стопанство Evrothirama, което е на разстояние 48 км. Пристигане в 15:20.

От 15:20 до 16:30 е предвидено разглеждане на дивечово стопанство Evrothirama

В 16:30 се отпътува за България през ГКПП Орменион -КППП К.П.Войвода в посока Любимец и Ивайловград.

ПРИЛОЖЕНИЯ:

Приложение 1

При правилно попълване на кръстословицата в заширикованите квадратчета, участниците ще разберат какво е името на природния обект, който се посещава

За улеснение на участниците, те получават списък с 30 растения и животни, от които 15 са включени в кръстословицата

Крастава жаба, слънчева риба, родопски силивряк, горска чучулига, каспийска блатна костенурка, голям маслинов присмехулник, тритон, жасмин, пепелянка, сом скобар, чинар, чапла, благороден елен, син скален

32

Този документ е създаден в рамките на проект "Synergy between the people, the cultural and the natural heritage in Municipalities of Lyubimets, Ivailovgrad and Orestiada" с акроним „SYNERGIA“, Договор No B2.6c.17, който се осъществява с финансовата подкрепа на Програма за трансгранично сътрудничество „ИНТЕРРЕГ V-A ГЪРЦИЯ- БЪЛГАРИЯ 2014-2020“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Община Свиленград и при никакви обстоятелства не може да се счита, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз, Управляващия орган, Съвместният секретариат и участващите страни.”

дрозд, дъждовник, малък орел, жълтокоремна бумка, гигантски вечерник, авлига, скобар, мъждрян, смокини, царски орел, червейница, лястовица, пърчовка, папуняк, зеленика, космат дъб, малък орел

1. Вид дребно опашато земноводно. Обикновените са кафяви, с петниста коремна страна, чийто основен цвят варира от оранжев до бял. Достигат средна дължина 8 – 11 сантиметра, като мъжките са по-едри от женските. В размножителния период мъжките придобиват по-ярка окраска и видим кожен ръб (гребен) на гърба си.

2. Едър тревопасен бозайник от разред Чифтокопитни. Женският се нарича кошута. Обитава не много гъсти широколистни и смесени гори в равнинни, полупланински и планински местности. Храни се с растителна храна, трева, пъпки, листа, клонки, коренища и други.

3. Вид влечуго от семейство Азиатски речни костенурки. Разпространени са в сладководни водоеми между централна Мала Азия и Туркменистан. Достигат дължина на черупката около 25 сантиметра. Хранят се с различни водни безгръбначни и растения, като младите са предимно месоядни, а с напредването на възрастта започват да ядат повече растителна храна.

4. Най-разпространеният вид от разред опашати земноводни. Той е най-едрият представител на семейство Саламандрови. На дължина достига 15 – 25 cm, в редки случаи – до 30 cm. На цвят е черен с яркожълти петна или ивици, чието количество може да варира – някои екземпляри са почти изцяло черни, докато при други жълтото преобладава.

5. Дървесен вид наричан още или платан или яблан е род покритосеменни растения – широколистни дървета. Включва около 10 вида големи дървета, достигащи до 30 – 50 m височина. В природата се срещат главно край бреговете на реки и в други влажни местности, но е възможно да бъдат отглеждани и на по-сухи места.

6. Вид водна жаба, която в България се среща в цялата страна. Освен в канавки с вода тя се среща в малки блата и локви, в полупресъхнали потоци и рекички, рядко в по-големи водоеми. Живее както в равнините така и в планините.

7. Вид змия от семейство Отровници (Viperidae), разпространена на Балканите и в част от Близкия изток. Тя се смята за една от опасните европейски змии, заради дългите си зъби (до 13 mm) и сравнително силната отрова. Достига дължина до 50 – 70 cm, изключително рядко над 100 cm. Главата е с триъгълна форма и е покрита с малки неравномерно разположени люспи. На върха на предносните щитчета има специфичен израстък („рогче“), по което много лесно се разпознава. На цвят е бежово, до светлокафява с тъмна зигзаговидна ивица по гърба.

8. Птица, наричана още златен кос, е един от дребните видове в разред Врбчоподобни. Дължина на тялото около 23 см, размах на крилете 44 см и тегло около 75 g. Оперението е красиво съчетано жълто-черно, човката е червена. Краката са сини. Може да бъде позната по характерните кратки мелодични звуци, които издава. В България се среща почти повсеместно. Обитава крайнините на горите, паркове, ползащитни пояси, лозови масиви и овощни градини и места с единични дървета.

9. Вечнозелено многогодишно растение, известно като „възкръсващо растение“ или цветето на Орфей. Името „Орфеево цвете“ или „цветето на Орфей“ е заслужено, заради една легенда, че там където са паднали капки кръв при разкъсване тялото на Орфей, е поникнало малко синьо-виолетово цвете. Установено е, че съществуването му датира от преди около 25 милиона години. В България се среща по варовиковите скали в района на родопския град Ардино, по поречието на река Арда, около Ягодинската пещера. То е сред „възкръсващите“ растения може да оцелее три години в хербарий. Цветята варират от бледо розово до тъмно лилаво във форма на фуния.

10. Дървесен вид е вид дребен ясен, много здраво дърво, използва се за направа на сапове за брадви, кирки и др. Има бели цветове. Може да достигне височина 20 м и диаметър 60 см, но по-често остава с по-малки размери. Короната му е яйцевидно закръглена и правилна. Кората е гладка и жълтеникаво-кафява. Плодът е продълговато орехче, снабдено с крилатка. В България се среща в цялата страна до 1200 м н.в. Това е най-широко разпространеният вид от този род в България. Расте както на богати и плодородни, така и на бедни и сухи почви. Листата му се използват в народната медицина.

11. Птица с размери на тялото от 72 до 100 см, а размахът на крилата е между 190 и 267 см. Възрастните птици са тъмнокафяви, почти черни, с много характерен златист цвят на задната част на главата и шията. Основният цвят на опаините пера е жълтеникаво-сивкав с тъмни тънки напречни ивици на върха, завършващи с тъмна ивица. Застрашен вид.

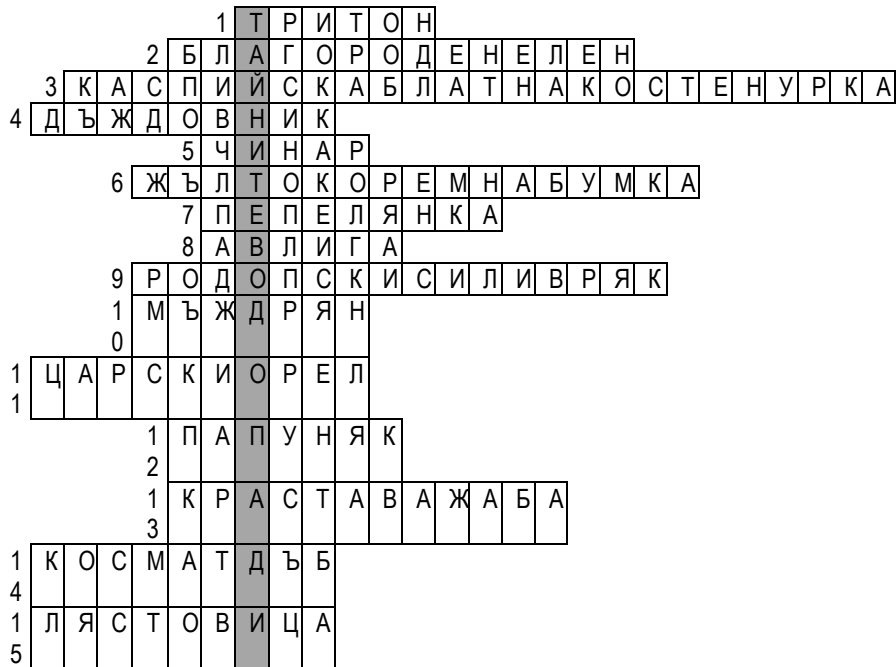
12. Птица, наричана още „циганско петле“. Предпочита полупустинни области, степи, поляни, овощни насаждения, осеяни нарядко с дървета области. Септември месец на малки групички се отправя към Африка за зимуване. Храни се предимно с дребни безгръбначни и най-вече скакалци, щурци и попови прасета. Като предимно степна птица, понякога се „къпе“ в пепел и никога във вода. Моногамна птица.

13. Вид земноводно, светлозелено с тъмнозелени петна. Много сухоустойчив вид, в България се среща в цялата страна до надморска височина от 1200 м. Храни се с насекоми, червеи, паякообразни, охлюви. Известно е, че унищожжава много селскостопански вредители (колорадски бръмбари, зелеви гъсеници и други).

14. Вид широколистно листопадно дърво от семейство Букови, род Дъб. Високо е до 20 м. Младите клонки и пъпките са гъсто овласени, листата са със силно променливи форма и размери, до 10 см дълги. Жълъдите са приседнали.

15. Птица от семейство дребни птици от разред Вrabчoпoдoбни (Passeriformes). Те са изключително бързи и маневрени летци, които развиват скорост до 120 км/ч. Прелетна птичка, зимуваща в Африка. Хранят се с насекоми, които ловят във въздуха. Гърбът им е черен с метален блясък, а цялата долна страна на тялото е бяла.

Отговори:

Приложение 2

РЕШЕТЕ ЛОГИЧЕСКАТА ЗАДАЧА:

Имате две туби с обем 5 литра и една туба с обем три литра. Не разполагате с мерки и теглилки. Трябва в една от тубите да съберете вода 4 литра. Как ще го направите без да мерите?

Отговор: Вариант 1-Бързо решение: Напълвате с вода едната туба от 5 литра и от нея отливате три литра в трилитровия съд. В голямата туба остават два литра. Изхвърляте водата от трилитровата туба и я пълните с тези останали 2 литра вода. Така в нея има място за още литър течност. Отново пълните тубата от 5 литра. След това от нея отливате в трилитровата още литър, който я пълни. И така в 5-литровата остават търсените 4 литра. Тук въобще не ви е нужен третият съд.

Вариант 2-Правилно решение: Напълвате тубата от 5 литра, отливате от нея три литра в по-малкия съд и ви остават два литра, които изсипвате в другата 5-литрова туба. После изпразвате и 3-литровата и отново повтаряте същото действие. Така към първоотделените два литра вкарвате още 2 литра и се получават заветните 4 литра.

Приложение 3

Флора и фауна в Източни Родопи - Ребус

Намерете следните думи в ребуса, като търсите в различни посоки- водоравно, вертикално. Това са растителни и животински видове, разпространени в района на Източни Родопи.

а	к	с	н	к	е	о	р	х	и	д	е	я	в
к	е	л	я	в	г	а	б	ъ	р	о	н	д	ч
о	х	а	н	в	м	е	у	и	ш	п	о	б	е
к	п	м	у	ш	м	у	л	а	г	а	т	в	р
о	т	н	л	д	д	з	р	ф	п	у	о	ж	е
т	о	р	у	к	и	в	е	т	р	н	г	о	н
р	и	з	п	ъ	с	т	ъ	р	с	м	о	к	б
и	к	г	а	р	л	л	а	я	г	в	н	в	о
т	п	ж	в	т	ч	к	р	в	е	о	а	и	р
о	и	ч	е	ъ	ф	х	п	р	л	о	с	г	к
н	р	е	ц	т	ц	е	р	в	и	к	ъ	т	а
т	е	р	д	щ	ъ	р	к	е	л	о	с	о	в
а	н	в	х	р	п	и	я	о	р	ж	ъ	г	ъ
д	ъ	е	в	е	с	н	и	ц	а	т	н	к	з
е	и	н	щ	к	с	д	з	г	л	т	к	о	т
ц	с	а	о	з	м	и	е	г	у	щ	е	р	к
а	о	х	ж	о	щ	с	м	а	т	к	о	х	ш
р	з	в	а	р	ъ	м	б	а	р	в	я	и	ж
с	о	о	с	и	а	г	к	р	р	б	р	д	й
к	я	й	м	п	и	й	с	к	о	а	к	с	к
и	ж	н	и	м	о	р	и	о	г	з	о	к	е
о	т	а	н	а	г	у	н	ж	а	я	т	и	к
р	г	т	ш	а	р	а	н	в	ч	ц	я	д	а
е	а	м	о	р	ф	е	й	д	а	г	о	ж	к
л	о	ж	п	ъ	с	т	ъ	р	п	о	р	е	х
е	у	з	м	и	о	р	к	а	т	г	п	л	б

Отговори:

а	к	с	н	к	е	о	р	х	и	д	е	я	в
к	е	л	я	в	г	а	б	ъ	р	о	н	д	ч

Този документ е създаден в рамките на проект "Synergy between the people, the cultural and the natural heritage in Municipalities of Lyubimets, Ivailovgrad and Orestiada" с акроним „SYNERGIA“, Договор No B2.6c.17, който се осъществява с финансовата подкрепа на Програма за трансгранично сътрудничество „ИНТЕРРЕГ V-A ГЪРЦИЯ- БЪЛГАРИЯ 2014-2020“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Община Свиленград и при никакви обстоятелства не може да се счита, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз, Управляващия орган, Съвместният секретариат и участващите страни."

о	х	а	н	в	м	е	у	и	ш	п	о	б	е
к	п	м	у	ш	м	у	л	а	г	а	т	в	р
о	т	н	л	д	д	з	р	ф	п	у	о	ж	е
т	о	р	у	к	и	в	е	т	р	н	г	о	н
р	и	з	п	ъ	с	т	ъ	р	с	м	о	к	б
и	к	г	а	р	л	л	а	я	г	в	н	в	о
т	п	ж	в	т	ч	к	р	в	е	о	а	и	р
о	и	ч	е	ъ	ф	х	п	р	л	о	с	г	к
н	р	е	ц	т	ц	е	р	в	и	к	ъ	т	а
т	е	р	д	щ	ъ	р	к	е	л	о	с	о	в
а	н	в	х	р	п	и	я	о	р	ж	ъ	г	ъ
д	ъ	е	в	е	с	н	и	ц	а	т	н	к	з
е	и	н	щ	к	с	д	з	г	л	т	к	о	т
ц	с	а	о	з	м	и	е	г	у	щ	е	р	к
а	о	х	ж	о	щ	с	м	а	т	к	о	х	ш
р	з	в	а	р	ъ	м	б	а	р	в	я	и	ж
с	о	о	с	и	а	г	к	р	р	б	р	д	й
к	я	й	м	п	и	й	с	к	о	а	к	с	к
и	ж	н	и	м	о	р	и	о	г	з	о	к	е
о	т	а	н	а	г	у	н	ж	а	я	т	и	к
р	г	т	ш	а	р	а	н	в	ч	ц	я	д	а
е	а	м	о	р	ф	е	й	д	а	г	о	ж	к
л	о	ж	п	ъ	с	т	ъ	р	п	о	р	е	х
е	у	з	м	и	о	р	к	а	т	г	п	л	б

1. Орхидея;	7. Шаран;
2. Келяв габрь;	8. Змиорка;
3. Мушмула;	9. Тритон;
4. Пъстър смок;	10. Царски орел;
5. Щъркел;	11. Червена хвойна;
6. Змиегущер;	12. Черен бор

Приложение 4

Този документ е създаден в рамките на проект "Synergy between the people, the cultural and the natural heritage in Municipalities of Lyubimets, Ivailovgrad and Orestiada" с акроним „SYNERGIA“, Договор No B2.6с.17, който се осъществява с финансовата подкрепа на Програма за трансгранично сътрудничество „ИНТЕРРЕГ V-A ГЪРЦИЯ- БЪЛГАРИЯ 2014-2020“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Община Свиленград и при никакви обстоятелства не може да се счита, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз, Управляващия орган, Съвместният секретариат и участващите страни."

Подреди буквите – открий имената на растенията и животните като
разместиш буквите

1.

нрамя	м				
-------	---	--	--	--	--

2.

рноуг	г				
-------	---	--	--	--	--

3.

крошвийъат	в			т		ш				
------------	---	--	--	---	--	---	--	--	--	--

4.

къмла мконарор	м				к	к		р					
----------------	---	--	--	--	---	---	--	---	--	--	--	--	--

5.

карад	д				
-------	---	--	--	--	--

6.

лгелвоба дшялое	б							в	л		ш			
-----------------	---	--	--	--	--	--	--	---	---	--	---	--	--	--

7.

рузъб	з				
-------	---	--	--	--	--

Отговори:

1.

нрамя	м	р	я	н	а
-------	---	---	---	---	---

2.

рноуг	г	о	р	у	н
-------	---	---	---	---	---

3.

крошвийъат	в	ъ	р	т	о	ш	и	й	к	а
------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

4.

къмла мконарор	м	а	л	ъ	к	к	о	р	м	о	р	а	н
----------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

5.

карад	д	р	а	к	а
-------	---	---	---	---	---

6.

лгелвоба дшялое	б	е	л	о	г	л	а	в	л	е	ш	о	я	д
-----------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

7.

рузъб	з	у	б	ъ	р
-------	---	---	---	---	---

Този документ е създаден в рамките на проект "Synergy between the people, the cultural and the natural heritage in Municipalities of Lyubimets, Ivailovgrad and Orestiada" с акроним „SYNERGIA", Договор No B2.6с.17, който се осъществява с финансовата подкрепа на Програма за трансгранично сътрудничество „ИНТЕРРЕГ V-А ГЪРЦИЯ- БЪЛГАРИЯ 2014-2020", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Община Свиленград и при никакви обстоятелства не може да се счита, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз, Управляващия орган, Съвместният секретариат и участващите страни."